

1975

Dagboksanteckningar

- 1 -

Den 13 januari : Wiesenthal har den 3 januari skrivit till Otto Danielsson och sagt att en världs kommité borde bildas för att framföra den orätt, som gjorts berättande Raoul. Han skulle i slutet av januari framlägga detta förslag för presidenten i den franska ligan för mänskliga rättigheter Daniel Meyer. bil. A
Från denna liga har Maj i dag fått ett brev med svar på hennes brev den 17 november 1974, i anledning varav ligan skrivit till president Podgorny och bett honom benåda Raoul. bil. B

Den 23 januari. I dag har vi i enlighet med Solsjenitsyns råd skickat ett brev till ordföranden i World Zionist Organisation Minister Pinhas Sapir i Jerusalem, vari Maj redogör för Raouls insatser i Budapest och ber om Zionist organisationens hjälp. En avskrift har skickats till Nina för att av henne lämnas till Volvo chefen Gyllenhammar som lär vara god vän till redaktör Rosenthal i New York Times och som av Nina skall övertalas att be Rosenthal publicera brevet där. En annan avskrift har skickats till Guy med uppdrag för denne att översätta detta till franska och engelska samt försöka få in det i le Monde och Neue Züricher Zeitung. En tredje avskrift har skickats till Wiesenthal för att genom dennes försorg publiceras i några tyska och österrikiska tidningar. På så sätt har vi försökt uppfylla Solsjenitsyns förslag att få ut Raouls sak i världspresen. Om det lyckas eller har någon betydelse återstår att se. bil C.

Från riksdagsmannen Anders Björck har vi fått avskrift av en motion som han väckt vid årets riksdag angående utgivningen av en vitbok om Raoul och om upphävande av hemligstämpeln angående UD:s handlingar om honom. MIIBY Bil D.

Den 14 februari : En österrikisk författare vid namn Bernhard Fischer, som önskar skriva en pjäs om Raoul, har skrivit ett brev från London och bett att få besöka oss, när han kommer till Stockholm i mitten på månaden. bil. E.

I dag har han kommit ut till oss och visat sig vara en kultiverad och välinformerad man som läst båda vitböckerna, Philipps och Levais böcker. Han nämnde också att Sabylle också skrivit en bok om Raoul som han läst. Vi gav honom Wullfs bok "Il fut leur espe`rance".

Samt avskrifter av Majs brev till Terebilov och Zionisterna. Han framhöll att under andra världskriget hade många människor hjälpt förföljda judar, men det hade skett i hemlighet och att Raoul varit den förste, som öppet trätt fram som hjälpare för judarna.

Från Wiesenthal har vi fått brev de 3 och 14 februari bil Foch G.

I det senare brevet säger han att han skrivit till den amerikanske senatoren Henry Jackson och bett honom att försöka få Sovjet att ompröva Raouls fall. Han har också skrivit till Arthur Goldsberg, förutvarande arbetsminister i U.S.A., och bett denne tala med Jackson. Han bifogar en avskrift av sitt brev till denne bil. H

1975

Dagboksanteckning

2

Den 15 februari : Guy som kom hit på en dag från Genève har låtit översätta Maj's brev till Sapir den 17 januari 1975 till franska och tyska .bilaga I och

Den 10 mars: Maj har nu fått svar från Sapir , som säger att man i Zionistiska kretsar hyser stor beundran för Raoul, att man gjort alla möjliga efterforskningar efter honom , tyvärr utan resultat , och att man vill delta i alla företag , som kan bli gjorda för att uppspåra och rädda honom . Bil. K

Den 13 Mars : Wiesenthal har skickat ett tryckt exemplar av årsberättelsen av hans dokumentationscentrum , vari bl. annat meddelas om de insatser, som gjorts under året ifråga om Raoul . I berättelse meddelas också att Wiener Bank , som tidigare använts av Wiesenthal , stängts men att utsikter finns att få ut inestående medel . Maj har skickat årsberättelsen till Palmstierna för kännedom .

Wiesenthal har också skrivit ett brev den 10 mars , vari han meddelar att han fått svar från Arthur Goldberg som säger att han diskuterat med senator Jackson om vad man kan göra ifråga om Wallenbergs fall . Bil. Li och MM.

Sitt/

Den 16 mars: I nästaste brev har Wiesenthal bett att få fotografier av Maj , avsett för en artikel om hennes kamp för sin son i en illustrerad Wienrtidning vid namn " Profil " . Även om sådana artiklar , vilka kastas i sjön och bilda några ringar i vattnet , som inom kort lägger sig till ro igen , har Maj tillmötesgått honom genom att skicka honom några fotografier av sig med ett brev som lyder bil N:

Den 21 mars: I Göteborgs Sjöfarts och Handelstidning har en skränföck vid namn Per Gahrton , som varit ordförande i Centerns Ungdomsförbund men för ett par år sedan fått sparken därifrån, skrivit en artikel med rubriken " Ny syn på två affärer från rysskräckens tid " , där han tager upp en gammal affär om en person vid namn Enbom , som blivit dömd för spioneri för ryssarnas räkning - enligt Garthons mening oskyldigt - på grund av rysskräck . Samtidigt säger han att Raoul på grund av misstanke för spioneri häktats av ryssarna och att dessa bl. a. på grund av hans affärer med amerikanerna haft grund för sina misstankar , men att rysskräcken här i Sverige inte vill förstå att detta var naturligt och att Raoul antagligen omkommit i det kaos som rådde i Ryssland under Stalin tiden .

1975

Dagbladet Antikvarier

4

skickat oss ett utkast till en pjäs om Raoul, som han författat, och han har bett om vårt utlåtande. Pjäsen ger en mycket vacker bild av Raoul och Maj har sagt det i ett brev till Fischer, där hon emellertid framför vissa anmärkningar Bil. R.

Den 12 april. : I Göteborgstidningen har det för några dagar sedan intagits en intervju med Wiesenthal angående försöken att få klarhet om Raouls öde. Intervjuarna Per Luthander och Bela Unger har därvid nämnt att Wiesenthal skulle ha uttalat sin övertygelse att Raoul dött för många år sedan. Maj har i anledning därav skrivit ett brev till Wiesenthal med en översättning av intervjun. Bil. S och T.

Wiesenthal har svarat med en dementi Bil U.

En fru Maria Lundberg i Ystad skrev för en tid sedan ett brev till Maj, där hon rekommenderade en bok "Psykiska uppräcker bakom Järnridån" och rådde henne att vända sig till en blind gumma i Bulgarien för att få veta Raouls öde. Bil.V.

Sedan vi studerat boken och funnit att den handlat om ockulta fenomen som skulle ha blivit undersökta bakom järnridån, har Maj skrivit ett vänligt brev och tackat för hennes intresse. Bil.V.1 vill inte kompromettera Raouls sak med några fantasier.

Den 24 april : När jag häromdagen ringde till Jacob Boethius, som förlagt min bok om Raoul, och bad honom skicka mig 10 exemplar av boken, meddelade han att försäljningen av boken nu kunde anses avslutad och bad att få skicka oss vad som återstod av upplagan, c:a 500 exemplar, utan ersättning. då dessa eljest skulle förstöras. Eventuellt kunde ett antal lämnas till riksdagens ledamöter, varvid ett följebrev borde medfölja. Maj vände sig då till riksdagsman Anders Björck, som välvilligt åtog sig att utdela boken till riksdagsledamöterna jämte ett följebrev med följande av honom godtagna lydelse : Bil. V 2.

~~Den 4 juni : En norsk journalist vid namn Hegge, som varit korrespondent i Moskva för Aftenposten och även för Svenska Dagbladet~~

24 maj. På Majs 85-årsdag träffade jag Berit Wallenberg, som frågade mig om de senaste underrättelser vi fått om Raoul. Jag talade då om för henne att Konstantinov uppgivit, att en medfånge, som nu befann sig i Ungern, genom översända Hassetter meddelat honom att han i sällskap med Raoul efter 1967 överförts från Zavidovo till Kazakstan och att de år 1972 förts därifrån till Vladimir. Berit, som många gånger besökt Ryssland för att studera ryska kyrkor, talade då om att hon under maj 1972 befunnit sig i Vladimir för att bl. a. studera katedralen där och att hon förvägrats tillträde dit, fastän övriga deltagare i den studiegrupp, som hon tillhörde, fick tillträde där. Hon kunde nu inte undgå att ställa detta i samband med uppgiften att Raoul samma år eller kanske samtidigt befunnit sig i Vladimir, Jag bad henne att ge mig en skriftlig redogörelse för hennes upplevelser.

Gunnar har frågat Palme om han tagit upp Raouls sak vid sitt besök i Sovjet. Han har svarat att han inte gjort det då man inte hade tillräckligt starka bevis. Man hade tidigare under en hel mansålder arbetat intensivt för hans befrielse utan resultat.

Den 18 maj. Sedan Maj talat med partiledaren Gösta Bomans sekreterare om åtgärder från hans sida för Raoul har han skrivit ett brev, vari han säger att han skall taga upp saken med Palme. Bil. 11

Från greve Wenckheim har det kommit ett brev, vari han omtalar att han gjort en ny film om Raoul, kallad "Tierra de Wrangel", som accepterats för uppförande i London och att han hoppas att hans ursprungliga film om Raoul skall accepteras om denna sebare film visar sig ha framgång. Bil. 12.

Den 9 juni. Idag kom en reporter från Allers familjejournal och interviewade Maj om Raoul. Maj var föga road, men ansåg sig inte böra neka då det inte är uteslutet att publicitet om saken - även i en veckotidning - kan bli av betydelse.

Den 20 juli. I dag har det kommit brev från Wigforss, där han säger att han har kontakter i Israel, enligt vilka två politiska fångar, som kommit från Sovjet, finns i Israel men båda är sjuka. Dessa fångar kan kanske höras när de tillfråsknat.
Bil. 13.

1975

Dagboksanteckning 5

Den 4 maj : Sedan Maj skrivit till Sapir , som i sitt brev till henne
använt ordet /
den 4 .3 .(Bil. K) Righteous Gentile om Raoul , och frågat honom vad som
menades med detta uttryck har Sapir i ett brev denna dag svarat att uttrycket
tillkommer personer , som med risk för eget liv räddat judar , och att Yad
Vashem Institution skall hedra Raoul med medalj och plantering av ett träd
på den plats som är ägnad Righteous Gentile , Bil .WI

Fru Brita Wigforss ~~har~~ har skickat oss ett brev som hon fått från
fru Dania Rosen , chef för the Department for the Righteous .Bil. W 2.

Den 15 maj : Från Wiesenthal har kommit ett brev, vari han omtalar
att det skall hållas ett " Sakharow Hearing " i Köpenhamn 17/19 oktober
och att Wiesenthal , som är medlem i kommitén , gjort upp med initiativ-ta-
garna att Raouls sak skall tagas upp vid förhandlingarna . Han bifogar en
förteckning över initiativtagarna och nämner också dels att han genom redakt-
tören för " Daily Telegraph " hört att en ungerska i Kanada omtalat att hon
träffat Raoul i ett sibiriskt läger 1945 och att tidningen skall skriva en
dels /
lång artikel om fallet Wallenberg Bil X 1).

Den 3 juni . I ett senare brev har Wiesenthal meddelat att
mr. Pryce - Jones skrivit till honom att den ungerska kvinnan i Kanada säkert
misstagit sig (~~för~~ Bil X 2 och 3).

Den 4 juni . En norsk journalist vid namn Hegge , som varit kor-
respondens i Moskva för Aftenposten och även för Svenska Dagbladet och med
vilken Maj korresponderat för att få förbindelse med Solsjenytsin , besökte
oss i dag . Han meddelade att han för en vecka sedan hört en sändning på rysk
i svensk radio , enligr vilken ett vittne som kommit från Sovjet rapporterat
att Raoul befann sig i ett fångläger i Sibirien . Hegge ville därför ha närmare
upplysningar om saken . Vi gav honom de uppgifter , som vi fått av Konstantin
nov, Karap och Moshinsky , samt gav honom deras adresser . Han fick också en
avskrift av Nanna Svartz vittnesberättelse .

Den 14 juli . Sedan Maj för någon tid sedan talat med Harald Wigforss

vilken vänta sig till UD för att få del av dess aktsamling om Raoul, men fått avslag, om att han skulle studera min dagbok för att bedöma om densamma i något förkortad form kunde publiceras har Wigforss fått låna mina anteckningar för de första åren efter 1951. Sedan han granskat den, har han i brev denna dag meddelat att han inte tror att något förlag tager den utan en mycket omfattande sovring eventuellt i samband med en ny upplaga av min 1970 utgivna bok Bil W 3:

Jag har skrivit och tackat för hans hjälp i denna fråga och för hans goda råd.

Sedan Bettan Seth omtalat för Maj att Henry Wallenberg sagt till henne att han nu hade tillfälle att arbeta dör Raouls sak ringde hon till hans kontor för att tala med honom. Hans sekreterare meddelade då att Henry för tillfället var utomlands, men att en mister Yolles från USA för en tid sedan sökt honom och erbjudit sina tjänster i Raouls sak. Maj skrev då till Yolles den 4 juli och skickade honom en artikel angående Raoul. I dag kom ett brev från Yolles med vilket han skickat två artiklar i Detroit "Jewish News" för den 28 nov. 1969 och den 20 juni 1975. Bilagor Z, Å, Ä.

Till svar har Maj skickat följande brev till Yolles. Bil. Ö

Den 27 August: Min dotter Nina har talat om för mig att hennes man hovrättspresident Lagergren träffat lagman Henry Montgomery som berättat för honom att han i år följt med justitieminister Geijer till Kyskland, där den skulle återgälda den sovjetiske justitieministern Terebilovs besök i Sverige förra året. Geijer hade ämnat tala om Raoul vid besöket, men Palme hade avrått honom att göra det, därför att ärendet hade lytt under Sven Andersson. Terebilov hade emellertid vid besöket själv tagit upp saken och sagt att han före sin sammanträffande med Geijer år 1974 aldrig hört talas om Raoul, men att han efter hemkosten rekvirerat Raouls akt, som var rätt ansenlig - han antydde med en gest att den räckte cirka en halv meter över marken. Terebilov hade gått igenom akten men hade inte där funnit något som kunde vara till gagn för de svenska myndigheterna. Enligt Montgomery så sorterade fängelserna i Sovjet inte under justitieministeriet utan under inrikesministeriet. Detta var alltså svaret på Majs brev till Terebilov.

1975 Dagboksanteckningar

Den 23 september . I går ringde Maj till Montgomery , som i huvudsak bekräftade vad Gunnar berättat för Nina . Han tillade att akten antagligen bara innehåller de svenska framställningar , som gjorts angående Raoul , samt tidningsartiklar mm. om honom .

I dag ringde Montgomery och sade att hans minnesbild var något osäker och att han ville konferera med Geijer för att jämföra dennes minnesbild med sin. Geijer var enligt Montgomerys uppfattning en rättrådig person . Montgomery var inte säker på om inte Terbilov , när han talade om akten , använt uttrycket " en stor sak " och därmed menat en viktig sak . Den tolk, som använt hade tillhandahållits av Terbilov och hade inte varit vidare skicklig . Samtalet om Raoul hade ägt rum under en promenad som man gjort .

Den 24 september. I tidningen "Dagens" nummer för den 19 september står det en artikel med rubriken " En parallell till Raoul W, " som handlar om en medlem av USA:s Moskva ambassad vid namn Alexander Dolgun . Denne blev år 1948, då han gick på röda toget i Moskva av en KGB polis uppmanad att infinna sig på inrikesministeriet " för några minuters samtal ". Sedan dess fick han stanna i fängelset till efter Stalins död 1953 . Då blev han benådad på villkor att han blev sovjetisk medborgare men fortfarande under KGB:s kontroll . Hans mor som bodde i Moskva försökte intervensera , men då hon var på väg till USA:s ambassad ingrep polisen och hon hamnade på sinnessjukhus . Dolgun fick återvända till USA år 1971 , sedan USA:s utrikesminister Rogers haft ett samtal med Gromyko .

Den 28 oktober: I dag ringde Montgomery och berättade att han talat med Geijer om dennes samtal med Terbilov angående Raoul . Enligt Geijer hade Terbilov tagit upp Raouls sak och beklagat att han inte känt till den när han for till Sverige . Efter hemkomsten hade han låtit informera sig om Raoul utan att nämna var eller hur och funnit att det inte var någonting som kunde vara av värde . Den gest som han gjort och som Montgomery uppfattat som en antydning om akt-materialets omfattning kunde möjligen endast ha varit ett uttryck för

1975 Dagboksanteckningar

att det inte fanns något att göra åt saken . Montgomery hade gått bakom Terebilov och Geijer och han hade kanske inte uppfattat allt så någa . När Geijer önskade bese ett sovjetiskt fängelse hade han gjort ett besök hos inrikesministern , vilket varit mycket kortvarigt och varvid denne tillkallat en tjänsteman som skulle åtfölje Geijer vid besöket . Enligt Montgomerys uppfattning förefanns vattentäta skott mellan inrikes- och justitieministerierna . Det var i det förstnämnda ministeriet som kännedomen om Raoul förefanns .

Så förvandlades så småningom den halvmeterhöga akten angående Raoul till en " viktig sak " för att sedan bli bara en information . Jag tvivlar inte på att Montgomerys första berättelse var riktig , men att han senare blivit ängslig för sin lösmynthet och i samförstånd med Geijer reducerat saken till ingenting .

Den 5 november . Sedan Maj flera gånger utan resultat ringt till Konstantin har hon i går fått kontakt med honom och bitt honom komma hem till oss i dag . Han kom tillsammans med sin fru och förklarade att han hade svåra problem , då han ständigt kände sig skuggad av den bulgariska polisen . På sommaren 1974 hade han också varit utsatt för en provokation från dess sida . Vid ett besök på Mörby centrum hade en handikappad kvinna bitt att få följa med honom till Centralstationen i Stockholm . Vid ankomsten dit hade de gått till ett apotek i närheten . Där hade kvinnan lämnat in ett recept till expediering . Detta recept hade vid granskning på apoteket befunnits vara förfalskat , varför polis tillkallats . Stilen på receptet hade liknat Komstantinovs och denne trodde att bulgariska myndigheter med ledning av skriftprov som de hittat i Konstantinovs efterlämnade papper i Bulgarien förfalskat receptet med hans stil . Vid polisförhören angående denna sak hade den svenska förhørsledaren varit mycket hård . Konstantinov hade varit sjukskriven sedan ett halvt år och likaså hans fru , som slutat sin befattning vid sjukhuset i Piteå . Den ungrare , som med kassetter meddelat att han träffat Raoul i Kasakstan 1972 , hade efteråt underrättat Konstantinov att han tillsammans med Raoul förts från Kasakstan till Vladimir , där de skilts åt . På fråga av Maj om Raoul fått

1975 Dagboksanteckningar

stanna kvar i Vladimir , svarade Konstantinov att Vladimir bara är ett transport fängelse . (Detta är dock oriktigt . Både Raoul . Brugger , Houazè och Schöggel hava fått sitta där under åratal) . Kassetterna från den ungrare, som träffat Raoul i Kasakstan och som tidigare varit medfånge med honom och Konstantinov i Zavidovo , hade Konstantinov fortfarande i ett kassafack i Tyskland . Ungraren vågade inte taga emot besök annat än av Konstantinov eller andra som han kände . Enda sättet att komma i förbindelse med honom var att Konstantinov efter att ha blivit svensk medborgare for till Ungern med svenskt pass och uppsökte honom . Hans ansökan om svenskt medborgarskap var ännu inte beviljad efter mer än ett års ansökan . Efter ett långt samtal lämnade paret oss i en präktig bil med österrikiskt registreringsnummer . Konstantinov skulle i morgon resa till Tyskland för att delta i ett forskningsseminarium .

Vad skall man tro?

Den 28 november : Maj och jag har nu funnit att vi äro för gamla och orkeslösa för att kunna fortsätta med aktionen för Raoul . Maj har i det längsta strävat att fullgöra den korrespondans , som ingår i arbetet , men ögonen kräva . Vi hava därför talat med Carl-Fredrik Palmstierna , som blivit pensionerad från sin tjänst som kungens privatsekreterare och som välvilligt åtagit sig att ombesörja korrespondansen . Vi hava anmodat Sven Hagströmer , som efterträtt mig som god man för Raoul att betala Palmstierna en gratifikation på 2,000 Kr: av Raouls räntemedel för besväret och samtidigt betala 2,000kr: till Otto Danielsson , som varit och är oss till stor hjälp .

Palmstierna har nu skickat ett brev till Amnesty International sekreterare Martin Ennals och översänt vittnesmål om Raouls fångenskap för att ge Amnesty tillfälle att vidtaga åtgärder för hans befrielse . Brevet är av följande lydelse : Bil Öa.:

7december 1975 : I anledning av meddelandet i dagens tidning om en planerad kvinnodemonstration vid Sovjet Stockholmsambassad med anhållan om återförening har Maj på har Maj / av familjen Agapov på inrådan av Otto Danielsson talat i telefon med Ingegärd Söderberg om deltagande i denna demonstration till förmån även för Raoul . Hon visade sig intresserad , men trodde inte det vara lämpligt , Maj ringde också till Gustaf von Platen, som lovade att skriva i Svenska Dagbladet , samt

1975 Dagboksanteckningar .

samt till Hirschfelt i U.S.T. och till Wigforss , som nu bara får skriva i lördagstidningen . Maj har också talat med Vesselov , som lovat att taga emot oss i sin bostad industrigatan 7 A 6 trappor den 11 December 1975 kl.3.

Maj har i dag talat med Konstantinov , som säger att Kassetterna som skulle ha skickats av en ungersk medfånge , nu förvaras i ett bankfack i Sverige och att vi får höra dom uppläsa , varvid vi bör ha en tolk, som kan bulgariska eller ryska . Han är villig att med en svensk tjänsteman fara till Ungern för att höra upphovsmannen , under förutsättning att han dessförinnan får svenskt medborgarskap , vilket hittills förvägrats honom .

